

col·laboració

Sabíeu que...

M. Soledat Roig Llort

El 1956 hi va haver una gran glaçada a Catalunya que va fer grans maleses. Al nostre poble va matar la major part dels garrofers. Va ser una gran desgràcia per a moltes famílies, ja que n'hi havia molts i els pagesos confiaven de la collita.

Sense saber ben bé com sortir-se'n, molta gent va ser llogada a les pedreres de lloseres i de sauló.

N'hi havia set o vuit d'obertes en aquells anys. Tot i ser un treball molt dur, es pagava molt bé. Un treballador fent de pagès cobrava 20 o 25 pessetes diàries, mentre que a les pedreres en cobrava 50.

Al sauló mai se li ha donat la importància que realment ha tingut en el benestar del nostre poble.

L'extracció d'aquest material es remunta a temps immemorial.

Els nostres avantpassats feien grans regates i profundes, fins i tot de l'alçada d'un home. En aquestes regates hi col·locaven troncs acabats en forma de tascó i els anaven amarrant d'aigua perquè s'anessin inflant. Així que la fusta s'inflava, la pedra s'anava separant, i altre cop més tascons i més aigua. No se sap quines eines podien fer servir per aconseguir picar unes regates tan profundes.

Tot i que en el segle XX també s'obrien bancades tot fent regates a cop d'escoda, que és un pic de dues punxes, col·locaven dins les bancades xapes

perquè quan hi posaven els tascons no saltessin. La pólvora va restar molta d'aquesta feina tan dura.

El sauló ha de sortir en grans blocs de la muntanya per poder treballar-lo, és per això que es feia servir aquest material explosiu. La pólvora, al contrari de la dinamita, no peta ni s'esmicola, s'expandeix, així doncs, obria la pedra sense rebentar-la i l'apartava de la bancada.

Quan s'extreia un nou bloc, podia fer quinze tones com cent tones. Semblava com si la pedra fos viva. Durant les tres setmanes primeres, la terra era molt dolça per a treballar-la. A poc a poc, s'anava endurint i encara que la mullessin, continuava fent-se dura.

Els talladors eren els primers de treballar la pedra. La seva feina era tallar-la en blocs, de la mateixa manera que s'explica més amunt. Després els repartidors; aquests la tallaven i li donaven la forma que més o menys es necessitava. Finalment, els polidors ho acabaven de rematar.

Les eines que feien servir, entre tots, eren: talladors, escodes, malls, tascons, xapes, "topo", maceta, escarpes, punxons i plantilles.

A la primeria, hi havia pedreres a les quals només es podia arribar amb animals. Una d'aquestes era situada per damunt de la font de la Bola. En aquests casos, feien servir mules. Els posaven unes sàrries planes, fetes de fusta i damunt col·locaven la pedra.

Poc a poc s'anaren modernitzant en tots els aspectes. Tenien compressors, en lloc de barrines, una pala mecanitzada per desenrunar les pedreres i camions. Al dia en podien sortir, del poble, tres o quatre plens de sauló.

El que potser no sap molta gent és que del sauló en surt el vidre. Primer es tritura, es converteix en arena fina i es renta. Es barreja amb un silicat i es fon, de la pasta en surt el vidre. El sauló pot ser groc, vermell, blanc... Fos i sec, el vermell es torna verd, en surten les ampolles de cava, i del sauló blanc se'n pot fer el vidre per a copes, gots etc., però ha de ser molt fi, ja que les impureses de la pedra podrien ser trameses al vidre.

El sauló és refractari, i el que s'extreia era primordialment per a revestir forns industrials de foneries, els quals eren fets de ferro.

En aquestes foneries es treballava principalment amb l'acer i el ferro.

Els forns s'havien de reparar constantment. El mateix ferro que posaven dins els forns en feia malbé els revestiments, per aquest motiu s'hi havia de posar apagat.

El més difícil de fer eren les tapes dels forns, ja que havien d'encaixar al mil·límetre. Els talladors de pedra n'eren uns experts. Els enginyers feien un plànol i a partir d'allí ells en feien unes plantilles.

No totes les peces de les tapes eren iguals. Al moment de col·locar-les, es posava cartró entre les juntes, ja que la pedra pot arribar a dilatar, amb l'escalfor, un tres per cent. Quan el forn s'encenia, el cartró desapareixia i les juntes quedaven perfectament segellades.

Ja que no tot el sauló és bo per a refractari, si hi havia dubtes, s'hi tirava sulfumant. El sauló és àcid i si bullia, després de posar-hi el sulfumant, volia dir que contenia calç, i per tant no era bo. Ja que s'agafaven les altes temperatures de les foneries, es van haver de fer forats a les pedres.

Un bon sauló ha de tenir un noranta per cent de sílice. És per aquest motiu que els focs de les cases no poden estar fets de sauló. El sílice necessita escalfar-se i refredar-se a poc a poc, sinó peta.

En aquells anys ja els obligaven a repoblar el tros de bosc que despullaven, tot i que l'impacte ambiental que provocava era mínim. S'extreu més pedra ara, en un dia, que abans en deu anys.

Els detritus de les deixalles fan que la terra sigui més fluixa i els arbres creixin amb més força. Es podia comprovar visualment on hi havia hagut una pedrera explotada, de sauló.

Ara no ho busqueu que possiblement ja no es pot veure després de tants anys.